

LAS turordningsregler inte orsak till den höga ungdomsarbetslösheten

I en intervju i SVT:s A-ekonomi idag presenterade TCO:s jurist Samuel Engblom beräkningar som visar att turordningsreglerna i Lagen om anställningsskydd, tvärtemot vad som hävdats i debatten, endast har en marginell betydelse för ungdomsarbetslösheten.

Beräkningarna presenteras här/nedan

För kommentarer: Samuel Engblom 070-2503770

Andelen arbetslösa ungdomar som blivit uppsagda på grund av arbetsbrist

TCO har med hjälp av data från Statistiska centralbyråns (SCB) Arbetskraftsundersökning (AKU) granskat detta påstående och beräknat hur stor andel av de arbetslösa ungdomarna som har blivit uppsagda på grund av arbetsbrist.

I AKU finns uppgifter om vad de som var arbetslösa vid mättillfället gjorde innan de blev arbetslösa. Är de nyinträdande på arbetsmarknaden, har de återinträtt på arbetsmarknaden efter frånvaro för t ex studier eller har de blivit arbetslösa och omedelbart börjat söka arbete? För den sistnämnda kategorin redovisas hur många som blivit arbetslösa på grund av personal- eller driftsinskränkningar respektive på grund av att arbetet var tidsbegränsat. Den första av dessa är det närmaste en statistisk motsvarighet till det juridiska begreppet uppsägning på grund av arbetsbrist man kan komma. Då ungdomsarbetslösheten varierar stort över året har vi valt att utgå från senaste publicerade helårsdata, dvs arbetskraftsundersökning för 2008.

Sett till alla arbetslösa så dominerar gruppen som har blivit arbetslösa och omedelbart börjat söka nytt arbete (*Sökt omedelbart*). Bland ungdomar är det av naturliga skäl betydligt vanligare att man är *nyinträdande* på arbetsmarknaden än bland äldre arbetslösa (Tabell 1).

Tabell 1. Arbetslösa fördelade på orsak till arbetslöshet och ålder (procent)

	15-24 år	25-29 år	30-34 år	35-44 år	45-54 år	55-64 år	25-64 år	15-64 år
Nyinträdande	53,1	12,5	11,5	9,1	8,3	2,7	8,7	27,4
Återinträdande	25,4	38,1	35,2	29,9	15,3	13,4	25,8	25,6
Sökt omedelbart	21,5	49,4	53,4	60,3	76,4	83,9	65,4	46,8
<i>Därav</i>								
<i>Personal- och driftsinskränkningar</i>	2,5	8,1	11,5	11,3	18,1	26,3	15,1	9,6
<i>Arbetet var tidsbegränsat</i>	12,9	25,9	24,5	28,4	33,2	29,3	28,6	21,9

Källa: SCB, AKU 2008

Det viktigaste som framgår av Tabell 1 är emellertid att bara 2,5 procent av de arbetslösa ungdomarna, dvs var fjortonde arbetslös 15-24-åring, var arbetslösa på grund av personal- eller driftsinskränkningar. I gruppen 15-19-åringar var andelen så liten att SCB inte ens kunde beräkna den.

Man bör dessutom komma ihåg att AKU:s statistik över personer som blivit arbetslösa på grund av personal- eller driftsinskränkningar egentligen är ett för grovt mått på hur många som blivit arbetslösa på grund av att de stod sist på en turordningslista. Den andelen är mindre, eftersom en del av dem som blev uppsagda på grund av personal- eller driftsinskränkningar arbetade på företag, arbetsplatser eller avdelningar som antingen blev helt nedlagda eller där nedskärningarna var av så stor omfattning att turordningsreglerna inte spelade någon roll.

Andelen av de arbetslösa ungdomarna som blivit uppsagda på grund av arbetsbrist kan även jämföras med hur det ser ut i andra åldersgrupper. SCB:s statistik visar tydligt att arbetsbrist som orsak till arbetslöshet är betydligt vanligare bland äldre arbetstagare, och vanligare ju äldre man blir (med undantaget att en något lägre andel av de arbetslösa 35-44 åringarna än 30-34-åringarna är arbetslösa på grund av personal- och driftsinskränkningar).

Sammantaget innebär detta turordningsreglerna kan avfärdas som en förklaring av någon betydelse för den höga svenska ungdomsarbetslösheten. 97,5 procent av de arbetslösa ungdomarna har aldrig befunnit sig i en situation där turordningsreglerna ens teoretiskt kan ha påverkat deras arbetslöshet. Som framgår ovan har den heller inte någon större betydelse för gruppen *unga vuxna* (vanligen definierad som 25-34-åringar). Även i den gruppen är mindre än var tionde uppsagd efter personal- eller driftsinskränkning. Påståendet att ungdomsarbetslösheten beror på turordningsreglerna kan därmed avfärdas som en myt.

Arbetslöshetstider för unga som blir arbetslösa på grund av driftsinskränkning

SCB:s statistik innehåller även uppgifter om arbetslöshetstiden fördelat på orsak till arbetslösheten (Tabell 2). Av denna framgår tydligt att de få ungdomar som blivit uppsagda på grund av driftsinskränkningar snabbt hittar nya jobb.

Inom fyra veckor var en fyra åter i arbete och resten följde snabbt efter. Den genomsnittliga arbetslöshetstiden var mindre än tio veckor. Andelen som var arbetslösa mer än ett halvår var inte ens mätbar. Detta är föga förvånande. De har såväl arbetslivserfarenhet som utbildning eller annan kompetens som en arbetsgivare nyligen har bedömt som tillräckligt god för att ge dem en tillsvidareanställning och står därför bättre rustade än de flesta andra ungdomar. Deras arbetslöshet är av friktionskaraktär.

Tabell 2. Arbetslöshetstider för ungdomar 15-24 år (veckor) fördelade på orsak till arbetslöshet

	1-2	3-4	5-26	27-	Därav 52-	Uppgift saknas	Genomsnittlig arbetslöshetstid (veckor)
Nyinträdande	25,6%	25,6%	29,9%	10,4%	4,0%	8,5%	11,4
Återinträdande	35,1%	20,6%	32,6%	5,8%	..	6,2%	8,7
Sökt omedelbart	17,8%	18,2%	47,6%	12,7%	4,4%	4,0%	13,7
Därav Personal- och driftsinskränkningar	..	25,0%	50,0%	9,4
Arbetet var tidsbegränsat	17,0%	15,8%	48,5%	14,5%	4,8%	4,2%	14,5
Uppgift saknas	2,0
Samtliga	26,3%	22,7%	34,3%	9,8%	3,4%	6,9%	11,2

Källa: SCB, AKU 2008

Äldre uppvisar betydligt längre arbetslöshetstider, både generellt och vad beträffar de som sagts upp på grund av personal- och driftsinskränkningar (Tabell 3). Redan efter fyllda 25 år tenderar arbetslösheten att bli mer långvarig än vad den är för 15-24 åringarna.

Tabell 3. Arbetslöshetstider (veckor) fördelade på ålder och orsak till arbetslöshet.

	15-24 år	25-29 år	29-34	35-44 år	45-54	55-64
Nyinträdande	11,4	26,0	44,2	37,0	43,7	50,5
Återinträdande	8,7	13,4	18,4	33,4	41,7	51,6
Sökt omedelbart	13,7	20,8	23,0	35,7	37,0	51,3
Därav	9,4	21,7	24,0	34,2	44,4	57,7
<i>Personal och driftsinskränkningar</i>						
Arbetet var tidsbegränsat	14,5	19,5	21,6	32,8	27,1	28,8
Uppgift saknas	2,0	12,0	0,0	61,3	104,0	0,0
Samtliga	11,2	18,7	23,6	35,3	38,3	51,3

Källa: SCB, AKU 2008

Slutsatsen är att förutom att de som sagts upp från en tillsvidareanställning utgör en liten andel av de arbetslösa ungdomarna är det dessutom en grupp som jämfört med andra ungdomar har lättare att få nya jobb. De har såväl erfarenhet som utbildning eller annan kompetens som en arbetsgivare nyligen har bedömt som tillräckligt god för att anställa dem. Detta visar sig i deras kortare arbetslöshetstider jämfört med andra ungdomar.